

אשה שדן

(1) דברים פרק א פסוק יג

הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם:
Get you, from each one of your tribes, wise men, and understanding, and full of knowledge,
and I will make them heads over you.

(2) רש"י דברים פרק א פסוק יג

אנשים - וכי תעלה על דעתך נשים, מה תלמוד לומר אנשים, צדיקים [כסופים]:
men: Would it enter your mind [that] women [could be chosen]? What does [specifying] men
teach us? [It signifies that they should pick] righteous men. (Sifrei).

(3) תלמוד בבלי מסכת שבעות דף ל עמוד א

מתני'. שבעות העדות נוהגת באנשים ולא בנשים . . .

גמ'. מנהני מילי? דת"ר: (דברים י"ט) ועמדו שני האנשים - בעדים הכתוב מדבר; אתה אומר: בעדים, או אינו אלא
בבעלי דינין? כשהוא אומר: (דברים י"ט) אשר להם הריב - הרי בעלי דינין אמור, הא מה אני מקיים ועמדו שני
האנשים? בעדים הכתוב מדבר. . . תניא אידך: ועמדו שני האנשים - בעדים הכתוב מדבר; אתה אומר: בעדים, או
אינו אלא בבעלי דינין? אמרת? וכי אנשים באין לדין, נשים אין באות לדין? ואם נפשך לומר, נאמר כאן שני
ונאמר להלן שני, מה להלן בעדים, אף כאן בעדים. מאי אם נפשך לומר? וכי תימא: אשה לאו אורחה

(4) תלמוד בבלי מסכת נדה דף מט עמוד ב

מתני'. כל הכשר לדון - כשר להעיד, ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון.

גמ'. לאתווי מאי? א"ר יוחנן: לאתווי סומא באחת מעיניו.

MISHNAH. WHOSOEVER IS ELIGIBLE TO ACT AS JUDGE IS ELIGIBLE TO ACT AS
WITNESS, BUT ONE MAY BE ELIGIBLE TO ACT AS WITNESS AND NOT AS JUDGE.

GEMARA. What [was this intended] to include? R. Johanan replied: To include one who is
blind in one eye;

(5) תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף טו עמוד א

והנשים בכלל הנוק. מנהני מילי? אמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי ר' ישמעאל, אמר קרא: (במדבר ה') איש
או אשה כי יעשו מכל חטאת, השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה. דבי רבי אלעזר תנא: (שמות כ"א)
ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה. דבי חזקיה ורבי יוסי הגלילי
תנא, אמר קרא: (שמות כ"א) והמית איש או אשה, השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה. וצריכי; דאי
אשמעינן קמייתא, התם הוא דחס רחמנא עלה, כי היכי דתהוי לה כפרה, אבל דינין, איש דבר משא ומתן אין,
אשה לא; ואי אשמעינן דינין, כי היכי דתהוי לה חיותא, אבל כפרה, איש דבר מצוה אין, אשה דלאו בת מצוה
לא; ואי אשמעינן הני תרתין, הכא משום כפרה והכא משום חיותא, אבל לענין קטלא, איש דבר מצוה לשלם
כופר, אשה לא; ואי אשמעינן כופר, משום דאיכא איבוד נשמה, אבל הני תרתין דליכא איבוד נשמה - אימא לא,
צריכא.

WOMEN ARE ALSO SUBJECT TO THE LAW OF TORTS. Whence is derived this ruling?
Rab Judah said on behalf of Rab, and so was it also taught at the school of R. Ishmael:
Scripture states, When a man or woman shall commit any sin. Scripture has thus made
woman and man equal regarding all the penalties of the Law. In the School of Eleazar it was
taught: Now these are the ordinances which thou shalt set before them. Scripture has thus
made woman and man equal regarding all the judgments of the Law. The School of
Hezekiah and Jose the Galilean taught: Scripture says. It hath killed a man or a woman.
Scripture has thus made woman and man equal regarding all the laws of manslaughter in
the Torah. Moreover, [all the quotations] are necessary: Had only the first inference been
drawn, [I might have said that] the Divine Law exercised mercy towards her so that she

should also have the advantage of atonement, whereas judgments which concern as a rule man who is engaged in business, should not include woman. Again, were only the inference regarding judgments to have been made, we might perhaps have said that woman should also not be deprived of a livelihood, whereas the law of atonement should be confined to man, as it is he who is subject to all commandments, but should not include woman, since she is not subject to all the commandments. Moreover, were even these two inferences to have been available, [we might have said that] the one is on account of atonement and the other on account of livelihood, whereas regarding manslaughter [it might have been thought that] it is only in the case of man, who is subject to all commandments, that compensation for the loss of life must be made, but this should not be the case with woman. Again, were the inference only made in the case of compensation for manslaughter, [it might have been thought to apply] only where there is loss of human life, whereas in the other two cases, where no loss of human life is involved, I might have said that man and woman are not on the same footing. The independent inferences were thus essential.

6 תוספות מסכת בבא קמא דף טו עמוד א

אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש - תימה הא לפניהם לא איירי אלא בכשרים לדון דכן דרשינן בפרק בתרא דגיטין (דף פח: ושם) לפניהם ולא לפני הדיוטות ואשה פסולה לדון דתנן בפרק בא סימן (נדה דף מט: ושם) כל הכשר לדון כשר להעיד ואשה פסולה להעיד כדאמרינן בהחובל (לקמן דף פח.) ובפרק שבועת העדות (שבועות דף ל.) וי"ל דהיא דפרק בא סימן (נדה ד' מט:) באיש איירי כלומר כל איש הכשר לדון כשר להעיד ומדכתיב (שופטים ד) והיא שפטה את ישראל בדבורה אין להביא ראייה דאשה כשירה לדון דשמה היו מקבלין אותה עליהם משום שכינה ...

7 תוספות מסכת נדה דף נ עמוד א

כל הכשר לדון כשר להעיד - וא"ת והרי אשה דכשרה לדון כדכתיב בדבורה והיא שופטה את ישראל בעת ההיא ובשלהי פ"ק דב"ק (דף טו.) דרשינן אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה וכי היכי דהאי קרא מיירי בנדונין מיירי נמי בדיינין כדדרשינן בהמגרש (גיטין פח:) לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים ואשה פסולה להעיד כדאמר בפרק שבועת העדות (שבועות דף ל.) וי"ל דה"ק כל איש הכשר לדון כשר להעיד אי נמי נהי דבנדונין הוי אשה בכלל מ"מ בדיינים אין אשה בכלל דבורה היתה דנה ע"פ הדיבור אי נמי לא היתה דנה אלא מלמדת להם הדיינים ובירושלמי פוסל אשה לדון אית דילפי מועמדו שני אנשים שני מעל פי שנים עדים ואית דילפי מוישאר שני אנשים במחנה.

8 רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה ה

אין מעמידין אשה במלכות שנאמר עליך מלך ולא מלכה, וכן כל משימות שבישראל אין ממנים בהם אלא איש.

9 עין משפט ז' - ד'

ולענ"ד נראה נכון דילפי דאשה פסולה לדון מהיכא דילפינן דגר פסול לדון והיא דהרמב"ם ז"ל בפ"א מה' מלכים ה"ד כתב וז"ל אין מעמידין מלך מקהל גרים וכו' ולא מלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל וכו' ואין צ"ל דין וכו' שנאמר מקרב אחיך תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים לא יהי' אלא מקרב אחיך ע"כ והוא מספרי פ' שופטים ובש"ס פ' החובל ובהלכה ה' כתב וז"ל ואין מעמידין אשה במלכות עליך מלך ולא מלכה וכן כל משימות שבישראל אין ממנים אלא איש ע"כ והוא ג"כ מספרי פ' שופטים ובכ"מ ומגדול עוז הרי מבואר כמו דילפי דגר פסול לדון דכל משימות שאתה משים לא יהי' אלא מקרב אחיך ה"ה אשה דפסולה לדון ילפי מכל משימות שאתה משים אין ממנים אלא איש. הרי מבואר ברמב"ם ז"ל הלימוד מקרא ומאד תמילי לי על הפ' שלא נחתו לזה ולא הביאו דברי הרמב"ם ז"ל בזה ולפ"ז נ"ל דכמו דבגר חשוב משימה דוקא כשדן בכפלי אבל בלא כפלי שרי כמ"ש הרא"ש פמ"ח ופסקי' כן להלכה כמש"כ הסמ"ע ופוסקים הנ"ל ה"ה אשה בלא כפלי מותרת לדון דלא חשוב משימה ובה מיושב לנכון קו' התוס' והקדמונים מהא דכתיב גבי דבורה והיא שופטה את ישראל הרי דכשרה לדון והוצרכו לדחוק ולפמ"ש א"ש דיל' דהיתה דנה בלי כפלי

10 שו"ת אגרות משה חלק יו"ד ב סימן מה

עוד בענין אשה להתמנות דהשגחה . . .

הנה מש"כ כתר"ה שמצד תשובתי בזה שהקשתי על הרמב"ם שפוסל נשים אף לכל משימות שלא ידוע לי בעניי מקור לדבריו, וגם שמשמע לי שלא כו"ע סברי כן יוצא מכשול שימנו נשים לפרעזדענט במדינת ישראל, אין אנו אחראין להנהגת המלכות דשם שהיא בעוה"ר אצל כופרים ומומרים ואין מתחשבים עם דעותינו כלום ואף אם כו"ע יסברו כהרמב"ם וגם היה מפורש בגמ' ואף בתורה שבכתב לא היו מתחשבים מזה כמו שלא מתחשבים עם כל איסורי התורה החמורים ביותר והמפורשים בגמ' ובקראי וממילא אין שום מכשול מזה. ולשמא ימנו אשה להבתי כנסיות שבמדינתנו אמעריקא נמי לא שייך שיוצא מזה מכשול, דהבתי כנסיות והמוסדות שמתנהגים ע"פ דרך התורה לא יעשו בלא הוראת רב מובהק וממילא סגי לזה גם שיטת הרמב"ם שלא למנות אשה, ולא לו שסרו מדרך התורה הרי גם אם הוא איסור ברור ומפורש שבתורה לא ישגחו ע"ז ואין אנו אחראין עליהם. וממילא נמצא שליכא שום מכשול ח"ו מברור ההלכה שכתבתי שלא כו"ע מודו להרמב"ם וטעות הוא ביד אלו שערערו לומר שהוא מכשול.

ועתה נעיין בהענין ממש מה שהביא כתר"ה מרמב"ן ורשב"א ריש שבועת העדות דג"כ סברי כהרמב"ם שלכל משימות פסולות נשים לא נזכר זה בדבריהן אלא דהוקשה להו על דבורה שהיתה מתנהגת כדן מלכה שכל השופטים היה להם דין מלך והקושיא ואע"ג דאמרינן בספרי לא קאי על מה שהיתה דנה דלישב בדן לא הוי כלל באיסור דמינוי אלא כשנתמנה להיות משופטי העיר אך הוא מדין אחר שאשה פסולה לדון כשם שפסולה להעיד וע"ז תירץ הרמב"ן דלא דנה כלל ושפטה את ישראל פירושו שהנהיגה את ישראל שעל פיה ובעצתה היו נוהגין זע"ז כדן מלכה, והקשה ע"ז קושיא אחרת דא"כ פסולה מהא דספרי מלך ולא מלכה ותירץ שלא מינוה למלכה אלא ששמעו לדבריה כמו למלכה. ואח"כ תירץ על הקושיא דפסולה לדון א"נ מקבלין היו דבריה ברצונם היינו שלא בכפיה והפסול לדון אינו עצם הפס"ד אלא הכפיה.

11 שולחן ערוך חושן משפט סימן ז סעיף ד

אשה פסולה לדון.

12 ערוך השולחן חושן משפט סימן ז סעיף ד

אשה פסולה לדון מפני שהיא פסולה לכל התמנות שנאמר [דברים יז, טו] שום תשים עליך וגו' מקרב אחיך כל שימות שאתה משים היינו כל מיני התמנות לא יהא אלא איש [רמב"ם פ"א הל' ה' ממלכים] דהא מקרב אחיך כתיב ולא מקרב אחיותיך ומה שדבורה שפטה את ישראל לא היתה דנה אלא מלמדת להם שידונו כך וכך ועוד דעל פי הדיבור היה [תוס' יבמות מ"ה: ד"ה מי לא] ועוד דכל ישראל קבלוה עליהם שתדון אותם: